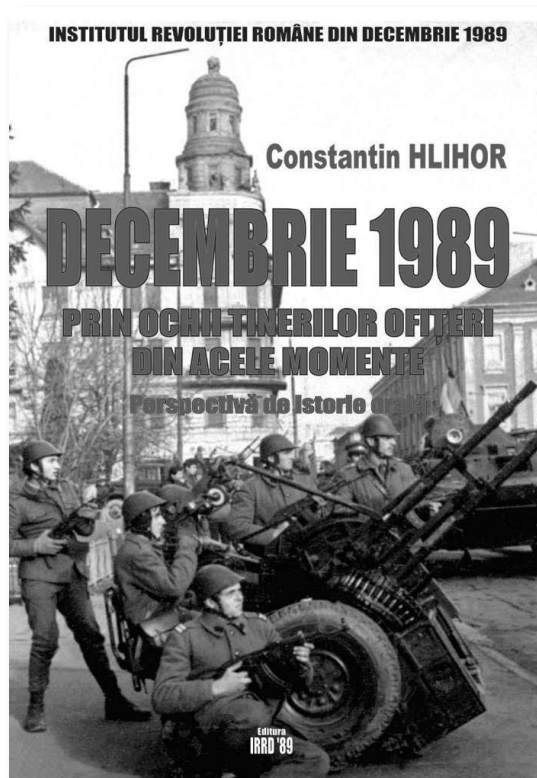

O APARIȚIE EDITORIALĂ DE EXCEPȚIE LA ÎMPLINIREA A 30 DE ANI DE LA VICTORIA REVOLUȚIEI ROMÂNE

Constantin Hlihor, *Decembrie 1989 prin ochii tinerilor ofițeri din acele momente: perspectivă de istorie orală*, București, Editura Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989, 2019, 255 p.

Dan VĂTĂMAN

Profesorul Constantin Hlihor este unul dintre cei mai cunoscuți istorici români, având o experiență de peste trei decenii și jumătate în învățământul superior și cercetarea științifică de profil, atât în calitate de profesor universitar și conducător de doctorat, dar și ca cercetător științific. De-a lungul timpului a publicat foarte multe lucrări de specialitate, studii și articole științifice, urmare a acestor eforturi istoriografia românească îmbogățindu-se substanțial cu remarcabile contribuții în domeniile istoriei contemporane și recente a României, relațiilor internaționale, geopoliticii, geostrategiei și studiilor de securitate.

În anul 2019, prodigioasa activitate științifică a profesorului Constantin Hlihor s-a îmbogățit cu volumul „*Decembrie 1989 prin ochii tinerilor ofițeri din acele momente: perspectivă de istorie orală*”, o lucrare apărută în condiții grafice deosebite la Editura Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989, cu ocazia împlinirii a 30 de ani de la Victoria Revoluției Române.

Așa cum arată autorul, ideea apariției acestui volum a apărut pe parcursul activității de cercetare și documentare pentru realizarea unui studiu privind o problemă larg abordată în istoriografia occidentală, dar mai puțin în cea românească, și anume, „relația dintre militari și puterea politică pe timpul crizelor politice majore, a revoltelor sociale și a revoluțiilor în secolul al XX-

lea”. Încă de la început, acest demers științific a întâmpinat o serie de dificultăți majore, una dintre acestea fiind generată de dispozițiile legale care limitează accesul la documentele de arhivă. Un alt impediment în realizarea scopului cercetării are legătură cu faptul că în puținele surse accesibile, fie documente de arhivă sau surse editate, majoritatea informațiilor ce privesc implicarea militarilor în Revoluția Română din Decembrie 1989 se referă la activitatea cadrelor superioare din conducerea armatei, și mai puțin la modul cum au reacționat, cum au perceput evenimentele tinerii militari, cei care, în fapt, s-au aflat în contact nemijlocit cu revoluționarii în marile orașe sau au gestionat preluarea puterii de noile autorități după destructurarea administrației sistemului socialist la nivel local.

Având în vedere accesul limitat la informațiile de arhivă și, totodată, numărul redus al documentelor care consemnează ceea ce s-a întâmplat în Decembrie 1989, Constantin Hlihor a considerat că metoda și tehnicile de istorie orală puteau permite reconstituirea unor evenimente și fapte care mai existau doar în memoria fiecărui participant, aceasta fiind principala ipoteză care a stat la baza elaborării volumului. Astfel, a încercat reconstituirea diferitelor „momente” prin ochii tinerilor ofițeri, comandanți de subunități din cadrul trupelor trimise de liderii politici și militari ai acelor timpuri să „apere cuceririle revoluționare” și regimul Ceaușescu de poporul revoltat.

În acest demers de istorie orală, Constantin Hlihor a avut în vedere faptul că specificul profesiei și natura împrejurărilor i-au pus pe acești tineri ofițeri într-o situație aparent fără ieșire, pe de o parte, ca militari erau obligați să respecte jurământul depus¹, iar pe de altă parte, ca oameni se confruntau cu aceleași lipsuri și greutăți generate de autoritățile de partid și de stat, ceea ce îi situau de partea „cealaltă” a baricadei, a revoluționarilor. Totodată, a ținut cont că, urmare a trecerii timpului, este foarte greu de reconstituit atmosfera și tensiunea acelor momente cu urmări dramatice.

Plecând de la aceste postulate, pentru a reconstitui imaginea diferitelor momente din zilele prăbușirii regimului Ceaușescu prin „ochii” tinerilor ofițeri de atunci, Constantin Hlihor a construit un chestionar astfel încât să rezulte portretul social și profesional al tânărului ofițer comandant de pluton sau de companie, cât și o imagine de ansamblu a modului în care acesta a acționat în acele zile. Era acest om prin poziție socială sau economică diferit

¹ Potrivit art. 35 din Legea nr.14 din 28 decembrie 1972 privind organizarea apărării naționale a Republicii Socialiste România, militarii depuneau jurământul militar de credință poporului și patriei, în conformitate cu care se angajau „să respecte legile țării, să execute întocmai ordinele comandantului suprem, cerințele regulamentelor militare și ordinele comandanților și șefilor, atât în timp de pace cât și în timp de război”, cerințe a căror încălcare ar fi condus la „pedeapsa aspră a legilor Republicii Socialiste România”.

de masa revoltată? Avea de apărut privilegiile economice? Era prin educație și pregătire un fanatic apărător al ideologiei marxiste? Care au fost trăirile lor din momentele în care erau huiduiți și acuzați de o parte a populației revoltate că apără un regim odios? Cum au perceput primele aclamații și chemarea de a se alătura revoltei? Ce ecou a avut în sufletul lor lozinca „Armata e cu noi”?

Pentru crearea unei imagini cât mai realiste, sau „nefabricate” - așa cum arată autorul, au fost stabilite o serie de criterii pentru selectarea ofițerilor care să răspundă la întrebările din chestionar. Astfel, primul și cel mai important criteriu a fost cel al gradului și funcției în cadrul unității din care făcea parte, fiind selectați doar ofițeri cu gradul de căpitan la acea dată. În plus, s-a avut în vedere ca repondenții să nu fie doar dintr-o anumită structură a forțelor armate, fiind chestionați ofițeri din unități de infanterie, artilerie, chimie, marină, aviație și, foarte important, chiar unii ofițeri din aparatul politic al unităților militare. Totodată, pentru manifestarea unui spirit neutru și nepartizan politic, autorul a urmărit ca la momentul chestionării niciunul dintre repondenți să nu mai fie cadru militar activ și să nu fi fost în una din pozițiile de „profitor” sau „victimă” a revoluției.

În aceste condiții, volumul cuprinde răspunsurile a 13 ofițeri, care prin mărturiile lor au contribuit la creionarea unei imagini cuprinzătoare a Revoluției Române din Decembrie 1989, după cum urmează:

- Comandor (r) dr. Marian Moșneagu, *„De ce a devenit tot mai plauzibilă varianta unei lovituri de stat în Decembrie 1989 în detrimentul Revoluției?”*, pp. 60-87;
- Col. (r) dr. Mircea Tănase, *„Nu credeam că revolta va lua dimensiuni care să impună intervenția armatei”*, pp. 87-97;
- General de brigadă (r) prof. univ. dr. Adrian Stroe, *„Căderea regimului comunist s-a datorat poporului, dorinței de libertate a acestuia și a pactizării armatei cu acesta”*, pp. 97-116;
- Col. (r) Vasile I. Cucu, *„Am considerat că este inacceptabil ca un militar să fie implicat în acțiuni politice”*, pp. 117-141;
- General de brigadă (r) Vasile Ciornei, *„Nu știm adevărul despre Revoluția Română și nici despre evenimentele post revoluție”*, pp. 141-156;
- Col. (r) Constantin Abălăesei, *„Din păcate nu au existat suficiente informații pentru înțelegerea corectă a evenimentelor”*, pp. 157-173;
- Lt. Col. (r) Mircea Diaconu, *„În orașul Ineu a fost prins șeful Securității din Timișoara”*, pp. 173-183;
- Col. (r) Alexandru Ghindea, *„La ora derulării evenimentelor din Decembrie 1989, atât Armata cât și populația nu erau pregătite pentru o*

confruntare cu aspecte ale războiului psihologic, în special în ceea ce privește dezinformarea, răspândirea de știri false etc.”, pp. 183-193;

- Lt. Col. (r) Cristian Florian Mirea, *„Dacă a fost revoluție sau lovitură de stat nu știi”*, pp. 194-208;

- Col. (r) Laurențiu Dinu, *„A venit timpul – oricum, întârziat și tot de noi – să ne putem privi chipul în oglindă fără eticheta lipită pe frunte acum 30 de ani de Silviu Brucan”*, pp. 209-217;

- Col. (r) dr. Costinel Petrache, *„Noi, tinerii, până pe la gradul de căpitan sau maior, mai degrabă să zic ofițerii din unitățile operative, nu știam cu adevărat ce se întâmplă, știam că România este în pericol”*, pp. 218-230;

- Col. (r) Ilie Haralambie, *„Când s-a dat alarma de luptă, în seara de 17 Decembrie 1989, am crezut că există o amenințare externă reală”*, pp. 230-238;

- Col. (r) dr. Constantin Moșincat, *„Soldatul, orice grad ar fi avut, era în misiune, și nu a fost pregătit – nici de comandanți, nici de secretarii de partid – să tragă în popor, căci servea și provenea din popor”*, pp. 238-255.

Luând în considerare faptul că repondenții la chestionarul gândit și aplicat de profesorul Constantin Hlihor s-au aflat nemijlocit în centrul acțiunii sau au fost martori ai evenimentelor din Decembrie 1989 și au fost dispuși să ofere, prin ceea ce și-au amintit, câteva repere cu privire la ceea ce s-a petrecut în acele zile, acest volum reprezintă o contribuție semnificativă la istoriografia Revoluției Române din Decembrie 1989. Asta pentru că în acest demers editorial s-a pornit de la nevoia valorizării imaginii Revoluției Române rezultată din cazurile particulare, fiind coroborate imagini care izvorăsc din amintiri diferite în funcție de locul unde s-au aflat la un moment dat actanții.

Se spune că o carte poate fi analizată din perspective multiple și stă în puterea celui care îi interpretează mesajul să încerce să găsească viziunea cea mai apropiată de cea pe care autorul a vrut să o ofere cititorilor săi. Astfel, pentru a veni în sprijinul cititorilor, amintim că în concepția autorului «acest volum nu și-a propus să ofere o alternativă la una sau alta dintre imaginile evenimentelor din Decembrie 1989, să combată una dintre ele pentru a o întări pe alta ci să alăture, întrucâtva, altor inițiative care au ca scop adunarea a cât mai multor surse de informare pentru a se putea cerceta evenimentele care au condus la prăbușirea regimului comunist în acord cu principiile și cerințele adevărului istoric. Se dorește a fi doar o „cărămidă” în plus așezată la temelia cunoașterii adevărului despre Decembrie 1989 dar și un îndemn de a continua pe acest drum în beneficiul cunoașterii și înțelegerii istoriei trecutului imediat al românilor care naște uneori (prea) multe patimi și (re)interpretări interesate! Este totodată și un instrument de lucru pentru cei care se ocupă de cercetarea evenimentelor care au condus la prăbușirea regimului Ceaușescu».